

Frágreiðing frá lögmanni

Politiska gongdin

Valið 8. novembri í fjórðri við sær, at táverandi samgonga misti sín meiriluta á tingi.

Drúgvur samráðingar í fleiri umförum endaðu við, at ein samgonga millum Fólkløkkinn, Tjóðveldisflokkinn, Sjálfstýrisflokkinn og Kristiliga Fólkløkkinn varð skipað hin 18. januar í ár.

Semja var millum hesar flokkar um, at høvuðstrupulleikin í føroyska búskapinum er tann manglandi javnvagin, sum hevur havt vaksandi uttanlandsskuld við sær.

Tíverri visti tað seg, tá táverandi landsstýrið legði fyrri tingið lógaruppskot um ábøtur fyrri búskapin og fiskivinnuna, at samgongan ikki hevði meiriluta aftan fyrri seg. Hin 29. mai segði Sjálfstýrisflokkurin samarbeiðið upp, og seinri fullu landsstýrisuppskotini á tingi.

Siðani varð farið undir samgongutíngingar av nýggjum, og hin 22. juni, t.v.s. fyrri stívlaga einum mánaði siðani, varð núverandi samgonga millum Fólkløkkinn, Sambandsflokkinn og Tjóðveldisflokkinn skipað.

Nýggja samgongan ásannar, at figgarlaga gongdin og støðan í samfelagnum krevur, at framd verða nógv ymisk og heilt serlig tiltøk, skal tað eydnast at venda búskaparlaga gongdini rétta vegin.

Eisini fer samgongan at royna, fyrst og fremst við bygnaðarbroytingum, at rétta verandi skeivleikar í fiskivinnuni og gera okkara høvuðsvinnu virknari. Í ár verða veittar fiskivinnuni stórra afturberingar enn undanfarin ár.

Búskaparlaga gongdin

Einki er at ivast í, at størsti skelkurin av búskaparlaga støðu samfelagsins var, at uttanlandsskuldin við árslok 1988 varð uppgjörd til 6,7 mia. kr. og ikki 4,6 mia. kr., sum mett av fyrstan tíð. Við tað, at ein kanning av tølunum við árslok 1984 visir, at almennu tøluni tá vóru nøkulunda røtt, er henda nýggja uppgjörðin somuleiðis ein ástanna av, at gjaldsjavnaðallið 1985-88 hevur verið væl størri enn higartil uppgjört.

Við hesi gongdini hava marknaðarprísirnir fyrri útflutningsvørur okkara samstundis verið sera lágir, og høvuðsvinnan hevur verið fyrri stórum bakkostum, bæði sum heild og á serligum økjum. Nøkur av teim nýggju og góðu skipum, sum komu seinastu árin, eru longu farin á heysin og summi av teimum av aftur landinum.

Landskassans útreiðslur hava verið vaksandi og inntøkurnar øktust somuleiðis. Í 1988 vóru inntøkur landskassans umleið 180 mio. kr. hægri enn mett: men harumframt var meirnýtslan á ymskum útreiðslukonti umleið tað sama, soleiðis at einki avlop verður á roknskapinum.

Væðhaldsútleigg landskassans eru nógv økt. Í 1988 og higartil í 1989 hava tey verið 408 mio. kr., og harafturat koma nógvar milliónir í hesum árinum, upphæddir, sum enn ikki eru endaliga uppgjördar. Í 1988 og 1989 eru tilsamans avsett 155 mio. kr. fyrri effektivar væðhaldsbindingar.

Sum áður nevnt eru fleiri nýggju og góð skip farin av knórnum, og fleiri onnur eru um at fara. Tað landsstýrið, sum tók við í januar í ár, mátti beinanvegin ástanna, at fleiri fyrirkur, bæði á sjógv og landi, stóðu til at falla, og í summum førum var bert hildið liv í teimum við serligari hjálp. Tí var tað neyðugt, at nakrar fyrirkur fóru í líkvidatið. Summar av hesum eru tibetur byrjaðar aftur á einum sunnum grundarlaga.

Nøkur búskapar- og figgjartøl

Í fylgiskjølunum til lögmanstroðuna eru sum vanligt uppgjörðir yvir búskapargongdina, og verður vist til tær. Tó skal verða viðmerkt, at uppgjörðin yvir gjaldsjavna, uppsparing, bruttotjóðarúrtøku v.m. ikki enn kunnu verða uppgjörd nágreiniliga, av tí at munurin millum verandi uttanlandsskuld og tað áður uppgjördur verður at rokna inn í hesa uppgjörð.

Ein nágreinilig uppgjörð yvir uttanlandsskuldina við árslok 1987, uppgjörd til 5.792 mio. kr. móti áður 3.875 mio. kr., við ymskum sundurgreiningum er tøk.

Handilsjavnin fyrri 1988 visir eitt hall uppá 1.170 mio. kr., skip iroknað og 790 mio. kr. skip frátað. Í báðum førum er hetta met. Handilsjavnin fyrri hálvárið 1989 sýnir bert eitt lítið hall; men serliga innflutningstøluni eru óviss.

Helst fer handilsjavnaðallið í 1989 at verða væl minni enn undanfarin ár. Hetta kemur av trimum høvuðsorsøkum, nevniliga at færri skip verða innflutt, minni vanligur innflutningur og eitt sindur hægri útflutningsvirði.

Gjaldsjavnaðallið í 1989 verður helst eisini væl minni enn undanfarin ár; men kortini verður eitt hall, og tað vil siga, at samlaða uttanlandsskuldin økist, hóast við ikki so stórar ferð

sum áður. Málið hjá landsstýrinum er at minka um vøxturin á uttanlandsskuldini í 1989 og at fáa eitt gjaldsjavnayvirskot í 1990, soleiðis at sjálv skuldin minskar, sjálvt um tað verður við smærri upphæddum at byrja við.

Gjaldføri landskassans versnaði nógv seinasta ár og er í løtuni tepurt. Nakrar av útreiðslum landskassan 1989 verða hægri enn mett á figgarlógini, serliga snýr tað seg um væðhaldsútleigg, og tollinntøkurnar (aðrenn hækkingarnar) verða helst minni enn mett, kanska eini 100 mill. Samanumtikið er væntandi, at roknskapurin hjá landskassanum fyrri 1989 fer at visa eitt hall uppá 200-250 mio. kr. Harumframt stavar gjaldføriskreppan, og tað er ikki minsti parturin, frá gjaldførishalli í 1988 uppá 352 mio. kr.

Nýggja landsstýrið hevur fyrri komandi ár ætlanir um eina figgarlóg fyrri 1990 og 1991 við sparingum og øðrum tiltøkum fyrri at fáa yvirskot, soleiðis at hallið er afturvunnið í 1991.

Búskaparlig tiltøk

Høvuðsfortreytin fyrri, at búskaparlig tiltøk kunnu hjálpa og bota um støðuna, er, at vinnuguleikarnir batna og geva samfelagnum sum heild eina framleiðsluinntøku.

Vinnulivspolitikkur er ikki at troðka fram at landskassanum, og hann skal ikki hava hol í botni ella lok, sum

lættliga fýkur av. Landskassin hevur sínar inntøkur frá tí framleiðandi vinnuni — í rúmastu merking — og verður at húsast skilagott við hesum fæi til neyðugu endamálini hjá tí almenna at umsita.

Við tí ovurstóra virksemin — bæði almennum og privatum — sum verið hevur, eru skerjingar tí neyðugar.

Landsstýrið hevur lagt fram uppskot og fingið samtykt lóggávu um tvungna bundna uppsparing og hækkingar í innflutningsgjöldum v. m. Hesin peningur fer í fyrstu syftu til at endurreisa fiskivinnuna; men skal sum frá líður fara til at økja um samfelagsligu samansparingina, til at vinna landskassans fyrirbílhall aftur og bota um gjaldførið.

Sum frá líður mugu tær byrðar, figgarlógini leggur á samfelagsborgararnar, lættast aftur. Tí hevur landsstýrið sett sær fyrri at spara týðandi upphæddir á komandi figgarlógum og sæst hetta longu á figgarlógarruppskotinum fyrri 1990, sum verður lagt fyrri tingið um ein mánaða.

Fyrri at forða fyrri hækkingum í kostnaðarstöðinum verður eisini framlagt uppskot um at avtaka pristalsviðgerðina av lønum v. m.

Skerjingar í almennum ilögum verða eisini stórar. Samgongan hevur sett sær fyrri, at hesar ikki fara upp um 550 mio.

